

СТАНОВИЩЕ

от доц. Христина Амбарева относно материалите, представени от докторант Венцислава Николаева Венчова по процедура за защита на дисертационен труд на тема:
„ВЛАСТОВИ И ГРАЖДАНСКИ МОДЕЛИ И МЕДИАЦИЯ В ОБЛАСТТА НА СИГУРНОСТТА И КИБЕРСИГУРНОСТТА“
с научен ръководител доц. Силвия Кръстева

1) Общо описание на представените материали

За участие в процедурата **Венцислава Николаева Венчова** е подала следните документи:

- дисертационен труд в общ размер на 366 стандартни страници (пълен обем);
- справка за направена проверка с програмата iThenticate на фирма Turnitin за установяване на сходство и плагиатство с чужди трудове, която посочва 6 % индекс на сходство
- биографична справка
- автореферат на дисертационния труд на български и английски език, който съдържа също:
 - списък на публикациите
 - справка за приноси
 - декларация за научна етичност

Подадените документи отговарят на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и на Правилника за прилагането му, както следва: дисертационен труд (50 т.) и по показател за публикации са представени четири публикации в неиндексирани издания и две публикации под печат (30+ т.). Авторефератът е добре съставен с основна информация, която представя кандидата, неговата теза, приноси и публикации.

2) Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е предаден с впечатляващ обем и добра структура, включваща заглавна страница, съдържание, увод, три глави, заключение и списък на литературата. Самите глави са структурирани по параграфи. Както е прието, уводът представя целта и задачите, предмета и обекта на изследване, хипотезата и методологията.

Целта на дисертационния труд е да се открие властовия и граждански модел (ВМГ) в подбора на кадри в системата на сигурността, ценностите, на които се основава и изискванията за подбор. Тази цел е поставена в по-широкия проблемен кръг на разглеждане на властовия и граждански модел, реализиран в България и проблемите, до които води (*предмет* на изследването). Обектът на изследването са „базовите органи и дейности в областта на сигурността и киберсигурността“ (стр. 4)

Темата за сигурността, нейните институции и кадри безспорно е актуална и дисертацията не оставя съмнение за силната мотивация на докторанта да работи по нея. Постигнат е значителен напредък в подбора на изследователския материал и структурирането на неговото съдържание по глави и параграфи. Направени са две интервюта с ръководни служители на МВР, което дава автентичен материал за работа по дисертацията. Докторантът има силно лично отношение към проблемите на децата като най-уязвими и потенциални жертви на (кибер)насилие, добра подготовка в областта на проблемите на киберсигурността (опит в А1), има лична комуникация със служители от системата на МВР и лични впечатления. Всичко това ѝ позволява да се ориентира добре в законовата рамка, институциите, водещите проблеми и слабости на сектора, да прави изводи и оценки и в частност да търси обновяване на системата за подбор на кадри в сигурността. Нейният опит, интереси

(включително в областта на психологията) и лична мотивация съвкупно дават добра основа за написването на един дисертационен труд по темата.

За съжаление, към този момент дисертационния труд все още не оставя впечатление за завършеност. Той е на етапа, когато трябва да се работи по изчистване на понятията, премахване на излишните пасажии и построяване на аргументацията с цел да се постигне по-голяма яснота и единство на текста и да се открий логическата нишка, която води от поставената цел до крайните изводи. Дисертацията има редица технически и съдържателни проблеми, които трябва да бъдат премахнати, преди текстът да бъде представен като готов.

В следващите няколко страници по т.3 ще представя по-детайлно коментарите и препоръките, които имам за завършването на дисертационния труд.

3) Съдържателен анализ на дисертационния труд. Коментари и препоръки.

В **заглавието** на дисертацията е въведено понятието „властови и граждански модели“. Около него се формират целите, предметът, тезата и хипотезите на изследването, но не е дефинирано от докторанта какво точно има предвид под това понятие, така че то се ползва интуитивно (и от докторанта, и от читателя) в хора на дисертацията. Посочва се, например, че властовите и граждански модели са в зависимост едни от други (стр. 16), че има властови модели в областта на сигурността (стр. 21), че субективизмът е техен аспект (стр. 21); споменава се, че „Властовият и граждански модел залага на общата постановка за субекта на властта“ (стр. 22), обвързва се с новото разбиране на държавността (стр. 24), обвързва се също с морала и добродетелите, което е патосът на самата работа (стр. 29). Проблемът е, че модел реално няма, а има разглеждане на различни идеи, свързани с държавата.

Препоръка: да се развие по-добре идеята и да се концептуализира понятието „властови и граждански модели“.

Основната теза е дефинирана като *действие*, а не като *твърдение*, на „извеждане и изследване на общия модел на властта и на гражданството“, базиран на ценности и добродетели и като въпрос как може да бъде приложен в сферата на сигурността (стр. 4). Не е аргументирано защо дисертацията ще изследва властовите и гражданските модели в исторически план (Платон, Аристотел) до дигиталната ера, за да се подходи към въпроса за престъпленията в киберпространството.

Препоръка: тезата да се формулира като твърдение.

Първата хипотеза поставя ВГМ, които са базирани на ценности, като основа за създаване на правилното държавно устройство.

Препоръка: Необходимо е по-прецизно формулиране на хипотезата: ценностна система, която е в основата на правилното държавно устройство създават и талибаните в Афганистан. ЕС също има ценностна система. Но двете системи са противоположни.

От **втората хипотеза** става ясно, че е необходима „нова система и стратегия за подбор на кадри ... като нов ВГМ в областта на сигурността и киберсигурността“ (стр. 7). Оттук става ясно, че има стари ВМГ и нова ВМГ, но дори в хода на дисертацията не са ясно дискутирани и открити като типове.

Препоръка: да се направят пояснения, които да въведат разликата между новите и старите ВМГ.

Третата хипотеза е, че „мерките срещу насилието и влошеният социален климат трябва да се търсят в подобряването на социалните взаимоотношения“ (стр.7). Значението на това изречение е „мерките срещу влошаването са в подобряването“ (тафтология).

Препоръка: да се обмисли и направи по-добра формулировка.

Общото впечатление от **трите глави на дисертацията**, които ще коментирам, е че са конструирани на базата на преразказ и цитиране на множество автори. Това, от една страна, показва работа и познаване на оригинални източници, което е важно за една образователна степен. От друга страна, авторът се губи и не работи критично с материала, не може да надгради собствена аргументация. Читателят също се губи в количествата информация, без ясна вътрешна логика, която да го води.

Препоръка: Трябва да се открие връзката между целта на дисертацията и логиката на развитие на аргументацията в трите глави.

Първа глава си поставя за цел да представи основни модели на властта и държавата. Представени са идеи и цитати от Аристотел, Фуко, Робърт Грийн, Макиавели, Ерих Фром, Виктор Франкъл, Джон Дюи, Робърт Дейл, Tvågånaa & Jägerskogb, 2023, Маркс, Колин Гордън. Тук би трябвало да се развие по-детайлно понятието „граждански и властови модели“. Ролята на морала и добродетелите като основополагащи при ВГМ остава неясна от гледната точка на докторанта, и трябва да се разгледа аргументирано.

Чисто стилово при автора се забелязва тенденция към смесване на много проблеми. Това е естествено, но целта на академичното писане е анализът, тоест разделянето не просто на проблемите, но дори е необходима „дисекцията“ на един-единствен проблем. Като пример за смесване на проблемите мога да посоча следното изречение: „Липсва държавническо отношение по проблемите, свързани с повишаването на цените на консумативите, които са от първа необходимост за хората, от една страна е това, а от друга не става ясно дали в заплатите на хората също ще има ръст, или това ще касае само секторите на полицията, които не стига, че не са подготвени за кибератаките, а се готвят за солидни възнаграждения.“ (стр. 17). Тук се повдигат куп въпроси, които може да са важни, но губят фокуса на основния проблем на дисертацията.

Проблем подобен на този с понятието „ВМГ“, откривам и в параграфа „Теории за модерната държава“. В този параграф няма теории за модерната държава, концептуализирани от автора, има твърде много въпроси поставени в есеистичен стил.

Ето кратко съдържание на параграфа: той започва със сътресенията в политическия живот и предизвикателствата на външните граници (митниците). Маркира се влизането в Шенген като евентуален източник на проблем. Разгледан е Харари и въпросът за технологичните предизвикателства, маркирана е потребителската култура и самоунищожителното поведение на човека, споменати са рисковете от кибератаки, които нарастват. Продължава се с препратка към Ценков за Четвъртата индустриална революция. Много разхвърляни разсъждения върху проблема за богатството, моралността и насаждането на страхове.

Проблем при цитиранията, е че макар доста от тях да имат силен елемент, който може да бъде основа за разсъждение, те са само въведени като илюстрация, но не са задълбочени като проблеми. Вместо това имаме натрупване на още цитирания и преразказ и просто разширяване на кръга от автори и поставени въпроси.

Първи момент на сравнителен анализ е „Тук може да се намери паралел между Бек (в книгата му „Рисковото общество“) и Таков, тъй като и двамата изразяват личната си критика, че проблематиката, свързана с лошото кадруване за важни позиции е по-скоро порок, от който обществото не се нуждае.“(стр. 57). С това сравнителният анализ се изчерпва и се преминава към Бек.

С оглед на тази глава и на следващите, мога да кажа, че е свършено колосално количество работа, с мотивация и правилна насоченост на докторанта към ценностите, прегледани са много автори, но това е материал, който трябва да бъде осмислен и обработен.

Втора глава обръща внимание на рисковете в областта на сигурността в държавата, както и на ниво киберпространство.

1. Понятието сигурност в глобалния свят

Въвежда се проблемът за киберпрестъпленията през работата на проф. Илин Савов. Общите изводи след първия параграф са неадекватни на съдържанието на параграфа.

2. Сигурност и социално пространство. Риск е равно на сигурност

На базата на И.Слатински е разгледана идеята за сигурността, като се реконструирани неговите мисли.

3. Разузнаване и контраразузнаване

Параграфът е написан по материали от Румен Гюров, и Гюров и Лазаров. Съдържа важна информация. Има информативен и дескриптивен характер: разгледани са особеностите на разузнаването и разузнавателния анализ, посочени са дефиниции на понятия като разузнаване, контраразузнаване, източник, колектор; разгледан е проблемът за хакерската мотивация; обяснено е как действат прокситата; разгледани са понятия като *киберразследване, киберкриминалистиката, кибер-риск*.

4. Киберсигурността в дигиталното пространство (мрежата). Заплахите

Това е може би най-добре написаният текст дотук с ясна връзка с целта на дисертацията, който обяснява рисковете в онлайн пространството и значението и отговорността на качествените кадри за контрола върху риска. Подчертава се, че засилената употреба и зависимост от интернет в бъдеще ще доведе до увеличаване на престъпленията. Разгледани са тенденции в развитието на престъпността. Престъпленията свързани с кражби на личните данни се разглеждат като дело на организирани престъпни групи. Посочени са три основни аспекта на киберсигурността през Кръстев 2021, като са разгледани и основни идеи на същия автор какво е киберсигурност.

В параграфа е описана дейността на ДАНС, малко прекалено подробно, защото описанието пак губи връзка с основната задача на дисертацията - кадрите, какво значение би имала например за ДАНС една нова система за подбор на кадрите, как това ще рефлектира върху правилното държавно устройство. Темата за детската порнография безспорно е изключително значима. Оценявам ценностното отношение към децата и тяхната защита. Цялата информация за сексуалното насилие над деца е много важна. Тя обаче трябва да се използва по-целенасочено, за да се аргументират нуждите от по-добра работа в системата на сигурността и съответно по посока на целта на дисертацията – подбора на кадрите според техните качества и ценности.

Общите изводи след параграфа трябва да са по-синтезирани, без нова информация и да обясняват добре връзките между параграфа, целите на дисертацията и евентуално да водят към крайните изводи на заключението на дисертацията.

Препоръка: Тъй като в параграфа и в дисертацията като цяло има изразен интерес към психологията и към ценностите, това трябва да намери израз в по-задълбочено анализиране на проблема с морала на кадрите в системата на сигурността: например какво означава да си морален служител? За какви нарушения може да се отстъпва, преди да станеш неморален? Възможно ли е да правиш нарушения, без това да те прави неморален, дори обратното – моралната постъпка да е нарушението? Пред колко голям „началник“ е оправдано да отстъпиш? Колко е сложен процесът на корумпиране на един служител? Това е много актуална психологическа тема в пряка връзка с целта на дисертацията – ценностите и подбор на кадрите.

5. Министерство на вътрешните работи – ГДБОП – проблемите с киберсигурността и трафика на хора – интервюта на терен

В този параграф са поместени две значими т.нар. „приложения“, които представляват две интервюта. Интервютата извличат ценна информация, която дава възможност на докторанта да работи по темата с автентични материал.

Препоръка: 1) необходимо е проблемите на хората, жертва на трафик, да се поставят във връзка с качествата на кадрите, които трябва да разследват този тип престъпления. 2) Тъй като отново става дума за пропуски в законодателството да осигури защита на жертвите на трафика и др., може да се направи по-силен акцент върху препоръка за обновяване на законите. 3) Тези интервюта не трябва да се обозначават като приложения. В случая те са част от текста на дисертацията. Приложенията, обикновено, се изнесат най-отзад, а от тях се ползва информация, която работи за целите и задачите на дисертацията.

Трета глава е посветена на въпросите за ценностите, тяхната връзка с обществото. Разгледано е понятието за медиация. Дефиниран е медиаторът като: „Медиаторът може да е този, който да свързва звената по сигурността с нацията“ (стр. 213). Представен е проблемът за детските педагогически стаи. Струва ми се, че в третата глава е късно да се поставя въпросът за ценностите, тъй като те са част от идеята за ВГМ, които се дискутират в първа глава и които са основата на правилното държавно устройство. Така че те може би трябва да са в началото, за да участват в изграждането на концептуалната рамка за нови ВМГ, през която да се мисли за кадрите и промените в системата. Ако докторантът предпочита ценностите да останат в трета глава, трябва логиката на самото изложение да води към тях ясно, аргументирано и логично.

Главата е базирана на идеи и цитирания на доц. С.Кръстева. Цитирани са Мирандола, Ницше, но цитатите не са достатъчно поставени в широк контекст и обяснени за каква цел са там. В разглеждането на ценностите е включен текст на Фотев, където се разграничава ценности и интерес и противоречията между тях. На стр. 210 е приведен хубав цитат от него, върху който може доста да се разсъждава: „Говори се за преоценка на всички ценности, защото ценностите образуват система, въпрос, който вече беше специално обсъждан, и няма как кризата да не се отнася до всички ценности“ (Фотев, 2012: 226), но този шанс е пропуснат за сметка на натрупване на още цитирания.

Препоръка: Докторантът трябва да засили аналитичността, критическата дистанция и логическата аргументация. По-добре е да се избягват изказвания, които са повече емоционални, отколкото аналитични.

Органи на националната сигурност в България. Кадрови тип

Параграфът директно поставя практически въпроси за подбора на кадри в системата на сигурността чрез външни конкурси. Тъй като конкретните изисквания за подбор не са предмет на социалната философия и в дисертацията не са аргументирани до момента като философски проблем, те остават като предложения, но журито по конкурса едва ли е в състояние да се произнесе по тяхната валидност и правилност. Ние може да се произнесем по аргументацията, с която се доказва тезата на дисертацията.

Медиация в съвременното общество – Детска педагогическа стая (ДПС) и Закон за медиацията

В този параграф се отговаря на въпроса какво е ДПС. Основен източник на информация е законовата база.

Препоръка: в едно проучване на ролята на ДПС, би било подходящо да се използва исторически

подход – какво е било преди, какво е сега, как са се променили нещата и какво още е необходимо да се направи. По същия начин може да се разгледат паралелно и кадрите за тези ДПС – какво се е променило в подбора им през годините и какво още трябва да се направи на базата на проблемите, които сега не успяват да решат. Чисто фактологичното разглеждане на откриването и закриването на ДПС малко допринася за тяхното реално поставяне като изследователски проблем. Също така задълженията на служителите на ДПС присъстват като информация, но не и като анализ.

Необходимостта да се работи по превенцията на насилието е подчертана, което като теза е правилно.

Заключение. В заключението са представени 10 задачи, с които дисертацията се е справила, но те са по-скоро препоръки от докторанта. Нека да се потърси правилната формулировка дали са изпълнени задачи или препоръки.

4) Забелязани проблеми в дисертационния текст

- Дисертацията има голямо количество правописни грешки.
- Като стил се утвърждава оставянето на цитираните/препразказаните автори да говорят вместо докторанта
- Цитирани са автори за самопомощ като Наполеон Хил, Робърт Кийосаки, Робърт Грийн. Нека да се има предвид, че те не са академични автори и не са подходящи за основната аргументация на дисертацията. По-добре е да се работи с признати източници - академични книги и статии.
- Правят впечатление разнообразните формати на цитиране на източници. Например:
 - Оруел (<https://www.youtube.com/watch?v=lYzDVoGlAlQ>)
 - (Грийн, 2001: 151)
 - книгата „Knowledge: Selected interviews & other writings 1972 – 1977“ by Michel Foucault със съставители Алесандро Фонтана, Паскуале Пашкуино/.
 - На 55 страница цитирането е направено със скрийншот от Фейсбук.
 - Текстът има много линкове към интернет, които не са оформени правилно за цитиране.
 - Множество цитирания имат следния вид (такива пасажки не може да има в една дисертация, а те са много.):

„<https://www.standartnews.com/lifestyle-lyubopitno/shokirashti-podrobnosti-za-zhenata-na-notariusa-koya-e-sharmantnata-gergana-snimki-550774.html> <https://www.mediapool.bg/zhenata-na-zastrelyaniya-martin-bozhanov---notariusa-raboti-v-gdbop-news355786.html> – „жената на Мартин Божанов – нотариуса е служител на ГДБОП“
<https://btvnovinite.bg/bulgaria/ubijstvoto-na-notariusa-zhenata-na-martin-bozhanov-raboti-v-gdbop.html> – „Жената на Мартин Божанов работи в ГДБОП“
<https://www.youtube.com/watch?v=3uIwAUCXE9g> – „Кои стои над Мартин Божанов - нотариуса“
<https://www.mediapool.bg/atanasov-sred-magistratite-s-karti-ot-ss-klub-ima-hora-i-ot-varhovnata-prokuratura-news356085.html> – „Атанасов: сред магистратите с карти от SS клуб има хора и от Върховна прокуратура““ (стр. 196)

- Непрецизна работа с източниците

В първа глава се прави неуместно цитиране на текст, според който: „Амбарева разглежда „карма“ като „причина за всички форми на неравенства, които съществуват между хората““ (стр. 28)

Коментар: Тези думи имат контекст и са с препратка към будизма, от която гледна точка това е вярно, но не и от личната гледна точка на цитирания автор, който според въпросното твърдение излиза, че вярва убедено в кармата.

На стр. 176 има дълъг пасаж в който докторантът пише:

„От сайта на Европейската комисия става ясно, че на 3-ти август тази година изтича срокът, който дава правото на действие на доставчиците на услуги да продължават доброволното откриване и докладване на сексуално насилие над деца, извършено в мрежата, както и премахването на тези материали, които съдържат сексуално насилие над деца. Ако това стане реалност, светът ще има проблем, защото по този начин, дружествата в сферата на технологиите вече няма да имат възможността да докладват, откриват и премахват незаконното съдържание в комуникационните услуги, които днес се оказват най-успешният начин за разпространение на материали, които показват насилие над деца и дават възможност на насилниците да се сприятеляват с децата. През 2023 година 80% от докладите са получени от електронни комуникации. Такъв развой на събитията ще даде още повече възможности за насилниците при това безнаказано (https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/communication-campaigns/euvschildsexual-abuse-campaign-prevent-and-combat-child-sexual-abuse_bg).“ (стр. 176)

Коментар: Това е пример за притеснително неразбиране на източника. Реално линкът води към информация, в която се казва, че доброволното докладване ще бъде заменено от задължително: законодателството задължава доставчиците на услуги да следят за случаи на сексуално насилие над деца на своите онлайн платформи и да подават сигнали до органите, така че насилниците да могат да бъдат съдени.

При обратката на интервютата, една и съща информация е представена като цитат на стр. 183 и стр. 188, но цитатите звучат различно.

„Докато с теб говорим, поне 200 – 500 човека, свалят детско порно в интернет“.

„В момента, в който говорим с Вас, има около 500 човека, които свалят детско порно от интернет“

Коментар: Това е небрежна работа с източника, която по възможност не трябва да се допуска, а в дисертацията трябва да се поправи.

Прави впечатление безкритичното отношение към информацията, която не се оспорва, проверява, сравнява с друга. Например твърдението на В. Кортезов в интервюто, че: „корона – кризата, както и увеличеният процент на безработица сред населението, са причините, поради които доста хора губят техните имоти и нямат къде да живеят“ (стр. 193)

Коментар: казаното от интервюирания би трябвало да се коментира и да се посочат обективни данни за тези процеси. Иначе се оставя интервюто да говори само по себе си, без оценка от страна на докторанта.

Следното твърдение, приписвано на Кант, е напълно невярно: „императива на Кант, а именно: човек да не прави това, което не желае останалите да правят към него“ (стр. 202) .

Коментар: Кант е казал нещо доста по-различно: 1) трябва да постъпваш така, че максимата на твоята постъпка да може да стане основа на всеобщ закон. И друга максима е че 2) трябва да се отнасяш към човека винаги като към цел и никога само като към средство.

Цитат: „От цитираното тук, може да се заключи, че висшите ценности са висшите мотиви за това човешката личност да бъде ръководена от доброто и да се развива в личностен смисъл, за да може да

говорим и да постигаме т.нар. „фундаментални цели““ (стр. 205)

Коментар: Това изречение демонстрира обратното на Маслоу. „Висшите“ ценности не се използват за постигане на „фундаменталните цели“, а обратно – базовите потребности („фундаменталните цели“) са основа за развитието на ценностите на себеизразяването („Висшите ценности“).

5) Положителни страни на дисертационния труд

- Темата за сигурността и киберсигурността е много актуална.
- Темата за подбора на кадрите в системата на сигурността е актуално и нейното пълноценно развитие би било значим принос на дисертацията.
- Текстът на дисертацията е добре структуриран.
- Положителна черта е решението да има резюме, което се прави за всеки един параграф, но трябва да се обърне внимание на съдържанието - да се синтезират основното послание, аргументацията за това как се свързва с другите параграфи и изводите.
- Интуицията на докторанта е правилна- трябва да има ценностна ориентация при властта, но тази ориентация трябва да бъде ясно пояснена каква е, защото не може да се говори по принцип за нея.
- Поставен е много хубав въпрос: как проблемите с малолетните и престъпленията срещу тях имат отношение към правилното държавно управление?
- Дисертацията има богат набор от официални източници като базови нормативни документи.
- Ролята на превенцията на насилието е правилно оценена, като органите на сигурността са посочени за нейни основни агенти, които трябва да направят така, че да достигнат до хората.
- Има добро познаване на държавните институции, които са отговорни за сигурността и могат да бъдат източници на информация.

Някои хубави мисли на докторанта, изразени в дисертацията, които бих искала да отбележа:

- „Щом имаме почти знак за тъждество между властта и институциите, тогава откъде обществото да има гаранция, че в един момент властта на държавните институции няма да се обърне срещу самото общество“ (стр. 17).
- „Именно, когато човек се отдели от своята истинска същност, именно когато не си дава време, нито пространство, в които да разбере себе си, да потърси отговорите на въпросите, които собствената му душа нашепва, по този начин се разболява и цялото човечество.“ (стр. 30)
- „От казаното дотук, може да се направи извод, че личности, които имат сериозен опит в свертата на сигурността, психологията, криминалната психология, по-скоро не биха изразили неистини в публичното пространство (стр. 159).
- „Настоящият дисертационен труд има за цел да потвърди, че семейната среда е от жизнено значение за психичното здраве на детето, както и да направи връзка между наранената психика на човека, с деянията, на които е способен, ако не се вземат адекватни мерки за това.“ (стр. 232)
- „Можем да заключим тогава, че ценностите са тези основи, чрез които се изгражда и развива човешката личност в направление, в което всеки човек трябва да открие своя собствен потенциал, както и своите мисия, и предназначение“ (стр. 201-202)
- „Чрез ценностите виждаме колко е важно човек, служещ в държавната администрация наистина да служи на доброто, на истината, на нацията, на моралността“ (стр. 205)

6) Коментар върху справката за приносите:

По отношение на първия принос смятам, че не е постигнато осмисляне и концептуализиране на ролята на системите на Платон и Аристотел като фундамент на решенията в сферата на сигурността и киберсигурността.

Не съм съгласна, че е развита „цялостна нормативна база“ в сферата на сигурността в дисертационния труд, защото това не е неговата цел и съдържание. Действително са представени много данни и проблеми в детайли от сферата на сигурността.

Съгласна съм, че се проследени с отношение и детайли дълбоките психологически корени на криминалното поведение. Съгласна съм, че докторантът предлага нова методика за подбор на кадрите по сигурността в МВР (но не мога да изразя отношение към предлаганата методика).

Заклучение

След запознаване с представения дисертационен труд и предвид множеството съдържателни и технически проблеми в него, препоръчвам да бъде върнат за доработка в допустимия от закона срок от една година до окончателната процедура за защита. Смятам, че докторантът Венцислава Николаева Венчова е положила много усилия и е постигнала значителен напредък в подготовката на дисертационната теза, но дисертацията не е на етап на готовност за защита.

На този етап гласувам „Не“ за присъждането на образователната и научна степен „доктор“.

.....
Доц. д-р Христина Амбарева

6 юни 2025
гр. София

OPINION

by Assoc. Prof. Hristina Ambareva on the materials presented by the PhD student Ventsislava Nikolaeva Venchova in the procedure for defending a dissertation on the topic: "POWER AND CIVIL MODELS AND MEDIATION IN THE FIELD OF SECURITY AND CYBERSECURITY" with scientific supervisor Assoc. Prof. Silvia Krasteva

1) General description of the materials presented

To participate in the procedure, Ventsislava Nikolaeva Venchova submitted the following documents:

- dissertation thesis totaling 366 standard pages (full volume);
- a report on a check carried out with Turnitin's iThenticate program to establish similarity and plagiarism with foreign works, which indicates a 6% similarity index
- CV
- an abstract of the dissertation in Bulgarian and English, which also contains:
 - o a list of publications
 - o a report on contributions
 - o a declaration of scientific ethics

The documents submitted meet the minimum national requirements under Article 2b, paragraphs 2 and 3 of the ZRASRB and its implementing regulations, as follows: dissertation (50 points), four non-indexed publications and two publications in press (30+ points). The abstract of the dissertation is well-written, containing basic information about the candidate, his thesis, contributions, and publications.

2) General assessment of the dissertation

The dissertation is impressive in terms of volume and structure, including a title page, table of contents, introduction, three chapters, conclusion, and bibliography. The chapters themselves are structured into paragraphs. As is customary, the introduction presents the aim and objectives, the subject and object of the study, the hypothesis, and the methodology.

The aim of the dissertation is to highlight the power and civil model (PCM) in the selection of personnel in the security system, the values on which it is based, and the selection requirements. This objective is set within the broader context of examining the power and civil model implemented in Bulgaria and the problems it leads to (subject of the study). The object of the study is "the basic bodies and activities in the field of security and cybersecurity" (p. 4).

The topic of security, its institutions, and personnel is undoubtedly relevant, and the dissertation leaves no doubt about the doctoral student's strong motivation to work on it. Significant progress has been made in the selection of research material and the structuring of its content into chapters and paragraphs. Two interviews have been conducted with senior officials of the Ministry of Internal Affairs, which provides authentic material for work on the dissertation. The doctoral student has a strong personal attitude towards the problems of children as the most vulnerable and potential victims of (cyber) violence, good training in the field of cybersecurity issues (experience in A1), personal communication with employees of the Ministry of Internal Affairs system, and personal impressions. All this allows her to navigate well within the legal framework, institutions, leading problems and weaknesses of the sector, to draw conclusions and make assessments, and in particular to seek to renew the system for selecting personnel in security. Her experience, interests (including in the field of psychology), and personal motivation together provide a good basis for writing a dissertation on the subject.

Unfortunately, at this point, the dissertation does not yet give the impression of being complete. It is at the stage where work needs to be done on clarifying concepts, removing superfluous passages, and constructing the argumentation in order to achieve greater clarity and unity in the text and to highlight the logical thread that leads from the stated goal to the final conclusions. The dissertation has a number of technical and content-related issues that need to be addressed before the text can be presented as complete.

In the next few pages under p.3, I will present in more detail my comments and recommendations for the completion of the dissertation.

3) Substantive analysis of the dissertation. Comments and recommendations.

The title of the dissertation introduces the concept of "power and civil models." The objectives, subject, thesis, and hypotheses of the study are formed around it, but the doctoral student does not define what exactly he means by this concept, so it is used intuitively (both by the doctoral student and the reader) throughout the dissertation. It is pointed out, for example, that power and civil models are interdependent (p. 16), that there are power models in the field of security (p. 21), that subjectivism is an aspect of them (p. 21); it is mentioned that "the power and civil model is based on the general concept of the subject of power" (p. 22), it is linked to the new understanding of statehood (p. 24), it is also linked to morality and virtues, which is the pathos of the work itself (p. 29). The problem is that there is no real model, but rather a discussion of various ideas related to the state.

Recommendation: to further develop the idea and conceptualise the notion of "models of power and citizenship".

The main thesis is defined as an *action*, rather than a *statement*, of "deriving and examining the general model of power and citizenship" based on values and virtues, and as a question of how it can be applied in the field of security (p. 4). There is no argument as to why the dissertation will examine power and civic models historically (Plato, Aristotle) up to the digital age in order to address the issue of cybercrime.

Recommendation: the thesis should be formulated as a statement.

The first hypothesis posits value-based MPCs as the basis for creating the right state structure.

Recommendation: The hypothesis needs to be formulated more precisely: the Taliban in Afghanistan also create a value system that is the basis of the "right" state structure. The EU also has a value system. But the two systems are opposite to each other.

The second hypothesis makes it clear that a "new system and strategy for personnel selection ... as a new PCM in the field of security and cybersecurity" is needed (p. 7). This makes it clear that there are old PCMs and new PCMs, but even in the course of the dissertation, they are not clearly discussed and distinguished as types.

Recommendation: provide explanations to introduce the difference between the new and old PCMs.

The third hypothesis is that "measures against violence and the deteriorating social climate must be sought in the improvement of social relations" (p. 7). The meaning of this sentence is "measures against deterioration are in improvement" (tautology).

Recommendation: consider and improve the wording.

The overall impression of the three chapters of the dissertation is that they are constructed on the basis of retelling and quoting numerous authors. On the one hand, this demonstrates work and knowledge of original

sources, which is important for an educational degree. On the other hand, the author loses focus and does not work critically with the material, unable to build on his own argumentation. The reader also gets lost in the amount of information, without a clear internal logic to guide them.

Recommendation: The connection between the aim of the dissertation and the logic of the development of the argumentation in the three chapters should be highlighted.

The first chapter aims to present basic models of power and the state. Ideas and quotes from Aristotle, Foucault, Robert Greene, Machiavelli, Erich Fromm, Viktor Frankl, John Dewey, Robert Dale, Tvärånaa & Jägerskogb, 2023, Marx, and Colin Gordon are presented. The concept of "power and civil models" should be developed in more detail here. The role of morality and virtues as fundamental to PCM remains unclear from the PhD student's point of view and needs to be examined in a reasoned manner.

Stylistically, the author tends to mix many issues. This is natural, but the purpose of academic writing is analysis, i.e., not only the separation of issues, but even the "dissection" of a single issue. As an example of mixing issues, I can point to the following sentence:

"There is a lack of a state-level approach to issues related to the increase in the prices of consumables that are essential for people, on the one hand, and on the other hand, it is not clear whether people's salaries will also increase, or whether this will only apply to the police sector, which are not only unprepared for cyberattacks but are also preparing for substantial remuneration" (p. 17). This raises a number of questions that may be important but distract from the main issue of the dissertation.

In the paragraph titled 'Theories of the Modern State,' I find a similar issue: insufficient conceptual development of such theories. This paragraph does not contain theories about the modern state conceptualized by the author; rather, it raises many questions in an essayistic style. Here is a brief summary of the paragraph:

It begins with the problems in political life and the challenges of external borders (customs). It highlights joining Schengen as a potential source of trouble. It looks at Harari and the issue of technological challenges, highlights consumer culture and people's self-destructive behavior, and mentions the growing risks of cyberattacks. It continues with a reference to Tsentsov on the Fourth Industrial Revolution. There are many scattered reflections on the problem of wealth, morality, and the instilling of fear.

The problem with the quotations is that, although many of them have a strong element that could be the basis for reflection, they are only introduced as illustrations and are not explored in depth as problems. Instead, we have an accumulation of more quotations and retellings and simply an expansion of the circle of authors and questions raised.

The first point of comparative analysis is "Here, a parallel can be drawn between Beck (in his book Risk Society) and Takov, as both express their personal criticism that the problem of poor staffing for important positions is more of a vice that society does not need." (p. 57). This concludes the comparative analysis, and we move on to Beck.

In view of this chapter and the following ones, I can say that a tremendous amount of work has been done, with motivation and the right focus on values on the part of the PhD student. Many authors have been reviewed, but this is material that needs to be understood and processed.

The second chapter focuses on the risks in the field of security in the state, as well as at the level of cyberspace.

1. The concept of security in the global world

The problem of cybercrime is introduced through the work of Prof. Ilin Savov. The general conclusions after the first paragraph are inadequate to the content of the paragraph.

2. Security and social space. Risk equals security

Based on I. Slatinski, the idea of security is examined by reconstructing his thoughts.

3. Intelligence and counterintelligence

The paragraph is written based on materials by Rumen Gyurov, Gyurov and Lazarov. It contains important information. It is informative and descriptive in nature: the specifics of intelligence and intelligence analysis are examined, definitions of concepts such as intelligence, counterintelligence, source, collector; the problem of hacker motivation is examined; how proxies work is explained; concepts such as cyber investigation, cyber forensics, and cyber risk are examined.

4. Cybersecurity in the digital space (the network). Threats

This is perhaps the best-written text so far, with a clear link to the aim of the dissertation, explaining the risks in the online space and the importance and responsibility of qualified personnel for risk control. It is emphasized that increased use of and dependence on the internet in the future will lead to an increase in crime. Trends in the development of crime are examined. Crimes related to personal data theft are considered to be the work of organized criminal groups. Three main aspects of cybersecurity are identified in Krastev 2021, and the author's main ideas on what cybersecurity is are also examined.

The paragraph describes the activities of the State Agency for National Security (SANS) in a little too much detail, because the description again loses touch with the main task of the dissertation - human resources, what significance a new recruitment system would have for SANS, for example, and how this would reflect on the proper functioning of the state.

The topic of child pornography is undoubtedly extremely important. I appreciate the value placed on children and their protection. All information about sexual violence against children is very important. However, it should be used in a more targeted manner to argue for the need for better work in the security system and, accordingly, towards the goal of the dissertation - the selection of personnel according to their qualities and values.

The general conclusions after the paragraph should be more concise, without new information, and should explain well the connections between the paragraph, the objectives of the dissertation, and possibly lead to the final conclusions of the dissertation.

Recommendation: Since the paragraph and the dissertation as a whole express a keen interest in psychology and values, this could be reflected in a more in-depth analysis of the issue of morality among personnel in the security system: for example, what does it mean to be a moral employee? What violations can be tolerated before you become immoral? Is it possible to commit violations without becoming immoral, or even the opposite—for the moral act to be the violation? How high up the chain of command is it justified to yield to? How complex is the process of corrupting an employee? This is a very topical psychological issue directly related to the aim of the dissertation – values and staff selection.

5. Ministry of the Interior – GDBP – problems with cybersecurity and human trafficking – field interviews

This paragraph contains two significant "appendices," which are two interviews. The interviews extract valuable information that allows the doctoral student to work on the topic with authentic material.

Recommendation: 1) It is necessary to link more clearly the problems of victims of trafficking to the qualities of the personnel who are supposed to investigate this type of crime. 2) Since this again concerns gaps in the legislation to provide protection for victims of trafficking, etc., greater emphasis could be placed on the

recommendation to update the laws. 3) These interviews should not be designated as appendices. In this case, they are part of the text of the dissertation. Appendices are usually placed at the end, and they contain information that serves the purposes and objectives of the dissertation.

The third chapter is devoted to questions of values and their connection to society. The concept of mediation is examined. The mediator is defined as: "The mediator can be the one who connects the security units with the nation" (p. 213). The problem of children's pedagogical rooms is presented.

It seems to me that it is too late to raise the issue of values in the third chapter, as they are part of the idea of PCM, which is discussed in the first chapter and which is the basis of the "proper" state structure. So perhaps they should be at the beginning, in order to participate in the construction of the conceptual framework for new PCM, through which to think about the personnel and changes in the system.

If the doctoral student prefers the values to remain in the third chapter, the logic of the presentation itself should lead to them in a clear, reasoned, and logical manner.

The chapter is based on ideas and quotations from Assoc. Prof. S. Krasteva. Mirandola and Nietzsche are quoted, but the quotations are not sufficiently placed in a broad context and explained for what purpose they are there. The discussion of values includes a text by Fotev, which distinguishes between values and interests and the contradictions between them. On page 210, there is a nice quote from him that is worth reflecting on: "There is talk of a re-evaluation of all values, because values form a system, an issue that has already been specifically discussed, and there is no way that the crisis does not affect all values" (Fotev, 2012: 226), but this opportunity is missed in favor of accumulating more quotations.

Recommendation: The doctoral student should strengthen their analytical skills, critical distance, and logical argumentation. It is better to avoid statements that are more emotional than analytical.

National security bodies in Bulgaria. Staffing type

The paragraph directly raises practical questions about the selection of personnel in the security system through external competitions. Since the specific selection requirements are not a subject of social philosophy and have not been argued in the dissertation as a philosophical problem, they remain as suggestions, but the academic jury is hardly in a position to judge on their validity and correctness. We can comment on the arguments used to prove the thesis of the dissertation.

Mediation in contemporary society – Children's Pedagogical Room (CPR) and the Mediation Act

This paragraph answers the question of what CPR is. The main source of information is the legal framework. Recommendation: in a study of the role of the CPR, it would be appropriate to use a historical approach – what it was before, what it is now, how things have changed, and what still needs to be done. Similarly, the staff of these CPRs could be examined in parallel – what has changed in their selection over the years and what still needs to be done based on the problems they are currently unable to solve. A purely factual examination of the opening and closing of the CPR contributes little to their actual positioning as a research problem. Similarly, the duties of CPR employees are presented as information, but not as analysis.

The need to work on violence prevention is emphasized, which is correct as a thesis.

Conclusion. In the conclusion, ten tasks are presented which the dissertation has supposedly addressed, but they are more like recommendations from the doctoral student. It would be good to clarify whether they are tasks that have been fulfilled or merely recommendations.

4) Problems noted in the dissertation text

- The dissertation contains a large number of spelling mistakes.
- The style tends to let the quoted/paraphrased authors speak instead of the PhD student.
- Self-help authors such as Napoleon Hill, Robert Kiyosaki, and Robert Greene are cited. Keep in mind that these are not academic authors and are not suitable for the main argument of the dissertation. It is better to work with recognized sources - academic books and articles.
- The variety of formats used to cite sources is striking. For example:
 - o Orwell (<https://www.youtube.com/watch?v=IYzDVoGlAlQ>)
 - o (Green, 2001: 151)
 - o the book "Knowledge: Selected interviews & other writings 1972 – 1977" by Michel Foucault, edited by Alessandro Fontana and Pasquale Pasquino.
 - o On page 55, the citation is made with a screenshot from Facebook.
 - o The text has many links to the Internet that are not formatted correctly for citation.
 - o Many citations have the following form (such passages cannot be found in a dissertation, but there are many of them):

"<https://www.standartnews.com/lifestyle-lyubopitno/shokirashti-podrobnosti-za-zhenata-na-notariusa-koya-e-sharmanatnata-gergana-snimki-550774.html> <https://www.mediapool.bg/zhenata-na-zastrelyaniya-martin-bozhanov---notariusa-raboti-v-gdbop-news355786.html> – "Martin Bojanov's wife – the notary is an employee of the GDBOP"

<https://btvnovinite.bg/bulgaria/ubijstvoto-na-notariusa-zhenata-na-martin-bozhanov-raboti-v-gdbop.html> – "Martin Bojanov's wife works at GDBP" <https://www.youtube.com/watch?v=3uIwAUCXE9g> – "Who is above Martin Bojanov – the notary?"

<https://www.mediapool.bg/atanasov-sred-magistratite-s-karti-ot-ss-klub-ima-hora-i-ot-varhovnata-prokuratura-news356085.html> – "Atanasov: Among the magistrates with SS club cards there are people from the Supreme Prosecutor's Office" (p. 196)

• Imprecise use of sources

In the first chapter, there is an inappropriate citation of a text stating that: "Ambareva considers 'karma' to be 'the cause of all forms of inequality that exist between people'." (p. 28)

Comment: These words have a context and refer to Buddhism, from whose point of view this is true, but not from the personal point of view of the quoted author, who, according to the statement in question, appears to be a firm believer in karma.

On p. 176, there is a long passage in which the doctoral student writes:

"The European Commission's website makes it clear that August 3 this year is the deadline that gives service providers the right to continue voluntarily detecting and reporting child sexual abuse online, as well as removing material containing child sexual abuse. If this becomes a reality, the world will have a problem because, in this way, technology companies will no longer be able to report, detect, and remove illegal content in communication services, which today are the most successful way to distribute materials depicting child abuse and enable abusers to befriend children. In 2023, 80% of reports were received from electronic communications. Such a turn of events will give abusers even more opportunities to act with impunity (https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/communication-campaigns/euvschildsexual-abuse-campaign-prevent-and-combat-child-sexual-abuse_bg)." (p. 176)

Comment: This is an example of a **worrying misunderstanding of the source**. In reality, the link leads to information stating that voluntary reporting will be replaced by mandatory reporting: legislation **requires**

service providers to monitor cases of child sexual abuse on their online platforms and report them to the authorities so that abusers can be prosecuted.

In the interview transcript, the same information is presented as a quote on pages 183 and 188, but the quotes sound different.

"As we speak, at least 200 to 500 people are downloading child pornography on the internet."

"As we speak, there are about 500 people downloading child pornography from the Internet."

Comment: This is careless work with the source, which should not be allowed and should be corrected in the dissertation.

The uncritical attitude towards information that is not challenged, verified, or compared with other sources is striking.

For example, V. Kortezov's statement in the interview that: "the coronavirus crisis and the increased unemployment rate among the population are the reasons why many people are losing their homes and have nowhere to live" (p. 193).

Comment: The interviewee's statement should be commented on and objective data on these processes should be provided. Otherwise, the interview is left to speak for itself, without any assessment by the doctoral student.

The following statement, attributed to Kant, is false: "Kant's imperative, namely: one should not do what one does not wish others to do to them" (p. 202).

Comment: Kant said something quite different:

1. One must act in such a way that the maxim of their action could become a universal law.
Another maxim is:
2. One must always treat humanity, whether in their own person or in that of another, always as an end and never merely as a means.

Quotation:

"From what is quoted here, it can be concluded that the highest values are the highest motives for the human personality to be guided by goodness and to develop in a personal sense, so that we can speak of and achieve the so-called 'fundamental goals'" (p. 205).

Comment: This sentence demonstrates the opposite of Maslow. The "higher" values are not used to achieve the "fundamental goals," but rather – the basic needs ("fundamental goals") are the basis for the development of self-expression values ("higher values").

5) Positive aspects of the dissertation:

- The topic of security and cybersecurity is very relevant.
- The topic of personnel selection in the security system is also timely, and its full development would be a significant contribution of the dissertation.
- The dissertation text is well-structured.
- A positive feature is the decision to include summaries for each paragraph; however, attention should be paid to the content — the main message should be synthesized, the argumentation for how it connects to other paragraphs, and the conclusions.
- The doctoral student's intuition is correct — there should be a value orientation in power, but this orientation needs to be clearly explained, as it cannot be discussed only in general terms.
- A very good question is raised: how do problems with minors and crimes against them relate to proper state governance?

- The dissertation uses a rich set of official sources, such as basic normative documents.
- The role of violence prevention is rightly emphasized, with security agencies identified as the main agents who must ensure that prevention efforts reach the people.
- There is a good understanding of the state institutions responsible for security, which can also serve as sources of information.

Some good thoughts by the doctoral student expressed in the dissertation, which I would like to highlight:

- “Since there is almost a sign of identity between power and institutions, then how can society be guaranteed that, at some point, the power of state institutions will not turn against society itself?” (p. 17)
- “It is precisely when a person becomes separated from their true essence, when they do not give themselves time or space to understand themselves, to seek answers to the questions whispered by their own soul — this is how illness arises, and thus all of humanity suffers.” (p. 30)
- “From what has been said so far, one may conclude that individuals with serious experience in the fields of security, psychology, and criminal psychology are less likely to express falsehoods in the public sphere.” (p. 159)
- “The present dissertation aims to confirm that the family environment is of vital importance for the mental health of the child, and to make a connection between a wounded psyche and the actions one may be capable of if adequate measures are not taken.” (p. 232)
- “We can then conclude that values are the foundation upon which the human personality is built and developed in a direction where each person must discover their own potential, their mission, and purpose.” (pp. 201–202)
- “Through values, we see how important it is for a person serving in the state administration to truly serve goodness, truth, the nation, and morality.” (p. 205)

6) Comment on the summary of contributions:

Regarding the first contribution, I believe that the role of Plato’s and Aristotle’s systems as a foundation for decisions in the field of security and cybersecurity has not been adequately conceptualized or reflected upon. I disagree that a “comprehensive normative framework” in the field of security has been developed in the dissertation, because that is neither its aim nor its actual content. Indeed, many data points and issues from the field of security are presented in detail.

I agree that the deep psychological roots of criminal behavior are examined with care and detail. I agree that the doctoral student proposes a new methodology for personnel selection in the Ministry of the Interior’s security services (though I cannot evaluate the proposed methodology itself).

Conclusion

After reviewing the presented dissertation and considering the numerous substantive and technical issues within it, I recommend that it be returned for revision within the legally permitted period of one year prior to the final defense procedure. I believe that the doctoral candidate, Ventsislava Nikolaeva Venchova, has made great efforts and achieved significant progress in preparing the dissertation thesis, but the dissertation is not yet ready for defense.

At this stage, I vote “No” on awarding the educational and scientific degree of “PhD”.

June 6, 2025, Sofia

.....
Assoc. Prof. Dr. Hristina Ambareva